

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

موسسه آموزش عالی حوزوی ریحانه النبی (سلام الله علیها) شیراز

تحقیق مسابقه رشد

عنوان تحقیق

تأثیر فضای مجازی بر تربیت عاطفی کودکان

استاد راهنما

سرکار خانم فلاح زاده

پژوهشگران

زهرا سلیمان پور، فاطمه بحرانی، اسماء بهروزی، فرشته شریفی

پاییز ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم بہ

این تحقیق تقدیم می شود بہ ہمہ دلسوزان نظام تربیت

و فعالان عرصہ فرهنگ اسلامی

بہ خصوص مقام معظم رہبری مدظلہ العالی

چکیده

مساله تربیت و آموزش در ابعاد مختلف فردی و اجتماعی بسیار حائز اهمیت بوده، مورد توجه شارع مقدس قرار گرفته، آیات و روایات بسیاری به این موضوع پرداخته و مسئولان تربیتی اعم از والدین و مربیان را به رعایت این اصول و مبانی فراخوانده است. جالب توجه این که مسئله تربیت در حیطه های مختلفی چون روان شناسی، جامعه شناسی، فقه، اخلاق و... شایان توجه بوده و ذهن بسیاری از متفکران را به خود مشغول نموده اما آن چه در این تحقیق اهمیت یافته این است که چرا امروزه با وجود اینکه انسان با پیشرفت علم و تکنولوژی به راحتی به هر ناشناخته ای راه یافته همچنان در زمینه تربیت با مشکل مواجه بوده و در زندگی احساس خلاء می نماید. به عنوان مثال یکی از نمونه های پیشرفت، فضای مجازی می باشد که به عنوان ابزاری پر کاربرد با قابلیت دسترسی آسان، تا حدود زیادی جایگزین دیگر وسایل کمک آموزشی شده است؛ با این حال فضای مجازی با وجود همه فرصت ها و جنبه های مثبتش نه تنها نتوانسته پاسخگوی همه نیازهای بشر باشد بلکه گاه تربیت انسان ها به خصوص تربیت عاطفی ایشان را با چالش مواجه کرده است. اما به راستی تاثیر فضای مجازی بر تربیت عاطفی کودکان چیست؟ به نظر می رسد توجه انسان ها بیشتر به یک جنبه فضای مجازی بوده، این یک جنبه نگری سبب شده زمان زیادی از زندگی خویش را با این پدیده بگذرانند، دشمنان اسلام نیز از این فرصت سوء استفاده نموده برنامه ها، بازی ها، فیلم ها و صحنه های فجیع، مبتذل یا ترسناکی را با هدف ضربه زدن به اسلام و ترویج فرهنگ های غربی و ضد اسلامی در این فضاها گسترش داده، ذهن، فکر و قدرت مردم به خصوص کودکان و نوجوانان را تحت تاثیر قرار داده اند. بنابراین هر فرد موظف است در پی شناخت کامل ترفندها و حربه های دشمنان اسلام و دوست نماها باشد زیرا چنانچه با آگاهی و اطلاعات کافی به فضای مجازی قدم نگذارد و جنبه های مثبت آن را تحت کنترل و مهار خویش قرار ندهد این فرصت ها به تهدید تبدیل شده آثار سوئی را بر روح و روان انسان ها وارد خواهد آورد. به نظر می رسد همین موضوع سبب شده که این مقوله به شکل رقیبی قدرت مند، در مقابل والدین قد علم کرده در امر آموزش و تربیت کودکان با ایشان دست و پنجه نرم کند. شاید بتوان گفت علت اصلی این مشکل به فراموشی سپردن ملاک و معیارهای اسلام در امر تربیت می باشد زیرا اگر والدین و فعالان فرهنگی و تربیتی به برنامه ها، روش ها، متدها و قوانین اسلام توجه کافی و وافی داشته باشند هرگز با چنین مشکلی مواجه نخواهند شد. با توجه به آموزه های دینی، اسلام نه تنها انسان ها را به علم آموزی، پیشرفت و تکنولوژی دعوت کرده، بلکه نحوه صحیح استفاده از امکانات را نیز به بشر آموزش داده است. این تحقیق بر آن است که ضمن بررسی تاثیرات مثبت و منفی فضاهای مجازی بر تربیت عاطفی کودکان، روش ها و متدهای اسلام برای تربیت صحیح را نیز ارائه و راهکارهای استفاده درست از امکانات را بیان نماید. واژگان کلیدی: تربیت عاطفی، فضای مجازی، سایبری

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	ج
مقدمه.....	۱
فصل اول.....	۳
کلیات و مفهوم شناسی.....	۳
گفتار اول طرح تحقیق.....	۴
۱. تعریف و تبیین موضوع.....	۵
۲. اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۶
۳. پیشینه تحقیق.....	۶
۴. سوال اصلی.....	۷
۵. سوالات فرعی.....	۷
۶. فرضیه های تحقیق.....	۷
۱. اهداف و دستاورد های مورد انتظار تحقیق.....	۸
گفتار دوم مفهوم شناسی.....	۹
۱. مفهوم شناسی تربیت.....	۱۰
۲. مفهوم شناسی عاطفه.....	۱۱
مفهوم شناسی فضای مجازی.....	۱۳
مفهوم تکنولوژی.....	۱۴
فصل دوم مبانی تربیت عاطفی - اسلامی.....	۱۵
گفتار اول عوامل تاثیر گذار بر تربیت فرزندان.....	۱۶
۱. اهمیت تربیت در آیات و روایات.....	۱۷
۲. توجه به اصل آفرینش و هدف آن.....	۱۹
۳. خانواده.....	۲۱

مباحث پایانی

نتیجه گیری

بر طبق تحقیق انجام شده اسلام همواره به نوع تربیت و آموزش انسان ها توجه و علم و پیشرفت را از ضروریات زندگی بیان نموده، برای تربیت بهتر راه کار هایی مانند شناخت ویژگی های کودکان، توجه به نیاز های ایشان و... ارائه داده است. اما همیشه تعادل و در نظر داشتن محدوده ها و دقت در استفاده از امکانات سبب تنظیم شدن زندگی و رسیدن ایشان به سعادت و خوشبختی می شود، چرا که معمولا هر وسیله ای علاوه بر اثرات مثبت، ضرر ها و مشکلاتی را در بر دارد؛ لذا همواره باید به پدیده ها و اکتشافات دقت کرده از جنبه های مختلف مورد بررسی قرار داد تا به جای سعادت به ورطه شقاوت و بدبختی نیفتد. این تحقیق جنبه های مختلف فضای مجازی و سایبری را مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که اثرات مثبتی چون دست یابی به اطلاعات، افزایش ضریب هوشی، شناخت پدیده های مختلف و ... در صورتی ممکن است که در استفاده تعادل را حفظ نموده، دچار افراط و تفریط نگردد. زیرا جنبه منفی آن اثرات غیر قابل جبرانی چون فساد و فحشا در جامعه، افزایش جرم و جنایت، قتل و خونریزی و بی بند و باری های اخلاقی را در پی خواهد داشت. امید است والدین با در نظر گرفتن آثار فضای مجازی و توجه به راه کار هایی که در تربیت اسلامی ارائه شده است فرزندانی صالح، منتظر حقیقی و آماده برای ظهور منجی (عج) را تربیت نمایند.

پیشنهادهات

در پایان تعدادی پیشنهاد در جهت پیشبرد اهداف این تحقیق بیان می گردد، امید است به صورت کاربردی مورد استفاده قرار گیرد.

پیشنهاد نظری

تحقیق در احادیث مختلف و بررسی نگرش های ائمه (ع) راه کارهای زیادی را به انسان ارائه می دهند. لذا پیشنهاد می شود تحقیقات و مقاله هایی در این زمینه نگاشته شود.

پیشنهاد عملی

پیشنهاد می شود مباحث تربیت اسلامی در کنگره های مختلف مورد بررسی قرار گرفته در قالب فیلم و سریال کاربرد آموزه های دین در زندگی به مردم آموزش داده شود. همچنین تهدیدات فضای مجازی در کنار اثرات مثبت آن به مردم معرفی گردند.

منابع و مأخذ

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. ابن أبی الحديد، عبد الحمید بن هبة الله، شرح نهج البلاغة، (ابراهیم، محمد ابوالفضل) انتشارات مکتبه آية الله المرعشي النجفی، قم، چاپ: اول، ۱۴۰۴ق.
۴. ابن فهد حلی، احمد بن محمد، آیین بندگی و نیایش مترجم: غفاری ساروی، حسین، انتشارات بنیاد معارف اسلامی ایران؛ قم، چاپ: اول، ۱۳۷۵ش.
۵. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، (میر دامادی، جمال الدین)، انتشارات دار الفکر للطباعة و النشر و التوزیع - دار صادر، بیروت، چاپ: سوم، ۱۴۱۴ق.
۶. احدی حسن، بنی جمالی شکوه السادات، روان شناسی رشد، انتشارات پردیس ۵۷، چاپ پانزدهم، ۱۳۸۴ش.
۷. بستانی، فؤاد افرام، فرهنگ ابجدی، مترجم: رضا، مهیار، انتشارات اسلامی، تهران، چاپ: دوم، ۱۳۷۵ش.
۸. پاول هنری ماسن و دیگران، رشد و شخصیت کودک، مترجم مهشید یاسایی، نشر مرکز، تهران، چاپ اول و ویرایش دوم، ۱۳۸۰ش.
۹. منسوب به جعفر بن محمد امام ششم علیه السلام، مصباح الشریعة، انتشارات اعلمی، بیروت، چاپ اول، ۱۴۰۰ق.
۱۰. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، انتشارات و چاپ دانشگاه، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۷ش.
۱۱. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مترجم: غلامرضا، خسروی حسینی، (غلامرضا، خسروی حسینی)، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن، انتشارات مرتضوی، تهران، چاپ: دوم، ۱۳۷۴ش.

۱۲. رحیمی، محمد، عوامل اجتماعی مؤثر بر شکاف نسلی؛ مطالعه موردی شهر خلخال. پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران، ۱۳۹۰ ش.
۱۳. شریفی، احمد حسین، جنگ نرم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، قم، چاپ هشتم، ۱۳۸۹ ش.
۱۴. صبوری خسروشاهی، حبیب، بررسی آسیب های اجتماعی اینترنت، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی. ۱۳۸۶ ش.
۱۵. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الأخلاق، انتشارات الشریف الرضی، قم، چاپ: چهارم، ۱۴۱۲ ق، ۱۳۷۰ ش.
۱۶. فرهادیان، رضا مبانی تعلیم و تربیت در قرآن و احادیث، انتشارات موسسه بوستان کتاب، قم، چاپ چهارم، ۱۳۹۰ ش.
۱۷. کراجکی، محمد بن علی، کنز الفوائد، (نعمه، عبد الله)، انتشارات دارالذخائر، ایران؛ قم، چاپ: اول، ۱۴۱۰ ق.
۱۸. لطفی کاشانی، فرح، وزیری، شهرام، روان شناسی بالینی کودک، نشر ارسباران، تهران، چاپ اول، پاییز ۱۳۸۰ ش.
۱۹. قرشی بنایی، علی اکبر، قاموس قرآن، دار الکتب الاسلامیه، تهران، چاپ: ششم، ۱۴۱۲ ق.
۲۰. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار مرتضی مطهری (تعلیم و تربیت در اسلام)، انتشارات صدرا، تهران، بی تا.
۲۱. معین، محمد، فرهنگ معین، انتشارات امیرکبیر، تهران، چاپ اول ۱۳۵۰ ش.
۲۲. نوربرت وینر، سایبرنتیکد و جامعه، به نقل از علی، مرشدی زاد، ظرفیت های فراوری جهان اسلام در فضای مجازی، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۹۲ ش.
۲۳. کیت، بهان، دیانا هولمز، آشنایی با تکنولوژی اطلاعاتی، مترجم مجید، آذرخش، جعفر، مهرداد، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)، تهران، چاپ اول، تابستان ۱۳۷۷ ش.

مقالات

۱. مجموعه مقالات ترجمه شده، طرح و تدوین اداره عملیات روانی و مقابله با تهدیدات نرم، تنظیم و اجرا گروه مطالعاتی اندیشه ورزان، انتشارات مجموعه کتاب ای عملیات روانی، تهران، چاپ اول ۱۳۸۴ ش.
 ۲. گردآوری و تنظیم متن مرکز صهبا، دغدغه های فرهنگی، انتشارات موسسه ایمان جهادی، تهران، چاپ سی و پنجم آبان ۱۳۹۵ ش.
 ۲. بهزاد پاکروح | آخرین ویرایش: یکشنبه ۲۱ تیر ۱۳۹۴
 ۳. مجله افق، حوزه. پایگاه اطلاع رسانی حوزه نت ۷ بهمن ۱۳۸۸ - شماره ۲۵۷
- سایت ها
۱. مستند هالیوود، آموزش جنسی به کودکان و... در فضاهای مجازی
 ۲. به فضای مجازی فرصت ها و تهدیدهای فضای مجازی، محمد مهدی سلامی. ۱۳۹۴ ش.
 ۳. حمید رضا ترکمندی - کارشناس ارشد مدیریت، www.Zibaweb.com
 ۴. سایت ویکی پد، مقالات مربوط به فضاهای مجازی، فاطمه دهقان، ۱۳ بهمن ۱۳۹۴ ش.
 ۵. سایت تبیان، مقالات مربوط به فضای مجازی فرصت ها و تهدیدهای فضای مجازی، محمد مهدی سلامی. ۱۳۹۴ ش.
 ۶. MarkZuckerberg